

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

12 באוקטובר 2015

958

כ"ט בתשרי התשע"ו

עמוד

הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 12 והוראת שעה), התשע"ו-2015 84

הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 122 והוראת שעה), התשע"ו-2015

1. תיקון סעיף 329 בחוק העונשין, התשל"ז-1977¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 329(א)(2), אחרי "בסכין" יבוא "באבן".
2. הוראת שעה החל ביום תחילתו של חוק זה ועד תום שלוש שנים מהמועד האמור, יקראו את החוק העיקרי, כאילו –
- (1) בסעיף 329(ב), אחרי "כלפי בן משפחתו" בא "או עבירה לפי סעיף קטן (א)(2)";

ד ב ר י ה ס ב ר

נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(2) 25 (2003); ע"ע 2285/059 מדינת ישראל נ' חמד (פורסם בנבו), 5.12.2005.

סעיף 2 סעיף 332א לחוק העונשין קובע עבירה של יידוי אבנים לעבר כלי תחבורה בנסיעה. סעיף זה נחקק לאחרונה במסגרת חוק העונשין (תיקון מס' 119), התשע"ה-2015 (פורסם בס"ח התשע"ה, עמ' 200), ונועד לשפר את ההתמודדות עם תופעה זו. במסגרת תיקון זה, בוטל סעיף 332(3) לחוק, ששימש בעבר לצורך העמדתם לדין של מיידוי אבנים לעבר כלי רכב, ותחתיו נקבעה העבירה החדשה הכוללת שני מדרגים:

(א) מדרג הבסיס, שהעונש המרבי בידוי הוא עשר שנות מאסר, אוסר על יידוי או ירי של אבן או חפץ אחר לעבר כלי תחבורה בנסיעה, באופן שיש בו כדי לסכן את בטיחותו של הנוסע בכלי התחבורה או את מי שנמצא בקרבת כלי התחבורה, או שיש בו כדי לפגוע בכלי התחבורה בנסיבות שיש בהן כדי לעורר פחד או בהלה;

(ב) המדרג המחמיר, שהעונש המרבי בצדו הוא עשרים שנות מאסר, כולל גם יסוד של מטרה, והוא אוסר על יידוי או ירי של אבן או חפץ אחר לעבר כלי תחבורה בנסיעה, באופן שיש בו כדי לסכן את בטיחותו של הנוסע בכלי התחבורה או את מי שנמצא בקרבת כלי התחבורה, במטרה לפגוע בנוסע או במי שנמצא בקרבה כאמור.

על הסיבות שהביאו לתיקון החקיקה, ראו דברי ההסבר להצעת חוק העונשין (תיקון מס' 120) (יידוי או ירי של אבן או חפץ אחר), התשע"ה-2014.

בעקבות חקיקת עבירה זו, פורסם ביום כ"ה באלול התשע"ה (9 בספטמבר 2015) עדכון להנחיית פרקליט המדינה מס' 2.19 העוסקת ב"מדיניות האכיפה בעבירות יידוי אבנים". העדכון מדגיש את חומרתה של התופעה, ומנחה לגבי דרכי הטיפול בה במטרה להביא להגברת האכיפה ולהחמרה בענישה.

כצעד נוסף למאבק בתופעת יידוי האבנים, לנוכח התגברותה בעת האחרונה עד גרימת שיבוש החיים התקינים של תושבי ירושלים וסביבותיה וכן הנוסעים

כללי על רקע התפשטותה של תופעת יידוי האבנים בתקופה האחרונה, והסיכונים הרבים הכרוכים בה לגוף ולרכוש, מוצע לערוך תיקונים שעיקרם בהחמרת הענישה נגד מיידוי האבנים לעבר כלי רכב בנסיעה ולעבר הולכי רגל, על דרך של קביעת הוראת שעה בחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן – חוק העונשין), לתקופה של שלוש שנים, שבה ייקבעו עונשי מינימום לעבירות הרלוונטיות. בתום שנה מיום כניסת הוראת השעה לתוקף תיבחן היעילות שלה, לרבות הצורך בהחמרת תנאיה. כמו כן מוצע לתקן את חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995 (להלן – חוק הביטוח הלאומי), ולקבוע כי יישללו גמלאות מהוריו של ילד שהורשע בעבירת ביטחון כהגדרתה בסעיף 326(ג) לחוק הביטוח הלאומי 1995 או בעבירה לפי סעיף 332 לחוק העונשין שבוצעה מתוך מניע לאומני או בזיקה לפעילות טרור, בתקופה שבה הילד נמצא במאסר עקב הרשעה כאמור.

כמו כן, מוצע לתקן את סעיף 329(א)(2) לחוק העונשין כדי לעגן את הפסיקה הקיימת ולפיה העבירה חלה גם לגבי ניסיון לפגוע באדם באמצעות אבן, והכול כמפורט להלן.

סעיף 1 מוצע להוסיף לרשימת הכלים הפוגעניים המנויים בסעיף 329(א)(2) לחוק העונשין גם אבן. תוספת זו אינה משנה מהותית את תחולת העבירה, אלא רק מבהירה ומעגנת את הפסיקה הקיימת, שכן לפי הפרשנות המקובלת של הסעיף אבן היא "נשק מסוכן או פוגעני אחר". כך למשל קבע בית המשפט העליון בע"פ 10423/07 מדינת ישראל נ' שמעון סטרין (ניתן ביום ח' בסיוון התשס"ח (11 ביוני 2008) ופורסם בנבו):

"משמצאתי כי אין מקום להתערב בקביעתו של בית המשפט המחוזי לפיה החפץ שהושלך היה אבן, שוב אין מקום לטענתו של בא כוחו של המערער לפיה לא מתקיימים יסודות העבירה של גרימת חבלה בכוונה מחמירה. לעניין היסוד העובדתי של העבירה לפי סעיף 329(א)(2) לחוק העונשין, כבר נקבע כי אבן יכולה בנסיבות מסוימות להיות בעלת פוטנציאל לגרום חבלה, ויכולה להיחשב כ"נשק מסוכן או פוגעני" כנדרש לפי הסעיף (ראו: ע"פ 5225/035 חבאס

¹ ס"ח התשל"ז, עמ' 226; התשע"ה, עמ' 200.

"ג) הורשע אדם בעבירה לפי סעיפים קטנים (א) או (ב), לא יפחת עונשו מחמישית העונש המרבי שנקבע לאותה עבירה, אלא אם כן החליט בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, להקל בעונשו; עונש מאסר לפי סעיף קטן זה לא יהיה, בהעדר טעמים מיוחדים, כולו על-תנאי."

ד ב ר י ה ס ב ר

האירועים, בראשם הרכבת הקלה, שהיא יעד קבוע ליידוי אבנים; וכן קיומם של מקומות קדושים שהם נקודת חיכוך מתמדת.

בתקופה האחרונה אנו עדים לעשרות אירועי הפרות סדר מדי יום ביומו, הכוללים השלכת מטעני חבלה, בקבוקי תבערה, ירי זיקוקים בכינון ישיר והשלכת אבנים וחפצים פוגעניים שונים. באירועים הרבים מהעת האחרונה נפצעו שוטרים ואזרחים רבים, נהרג אזרח תמים ואף נגרם נזק לרכוש.

מוקדי הפרות הסדר ואירועי האלימות התרבו אף הם לאחרונה, הן בתחומי עוטף ירושלים והן בכל תחומי העיר. לנוכח כל אלה, קיימת הצדקה לקביעת עונשי מינימום ביחס לתופעה זו, כפי שמוצע בהצעת חוק זו, אף שהדבר מהווה, כאמור, חריג יוצא דופן בחקיקת העונשין.

המקרים המובהקים של יידוי אבן לעבר אדם בכונה לפגוע בו ולגרום לו חבלה חמורה, נכות או מום, נכללים בעבירה לפי סעיף 329(א)(2) לחוק שזו לשונה:

"329. חבלה בכונה מחמירה

(א) העושה אחת מאלה בכונה להטיל באדם נכות או מום, או לגרום לו חבלה חמורה, או להתנגד למעצר או לעיכוב כדין, שלו או של זולתו, או למנוע מעצר או עיכוב כאמור, דינו – מאסר עשרים שנים:

[...]

(2) מנסה שלא כדין לפגוע באדם בקליע, בסכין או בנשק מסוכן או פוגעני אחר;

[...]

נוכח כי לגבי סעיף זה הוחל מפורשות כלל הצפיות הפסיקתיות, ועל פיו "היסוד הנפשי של כוונה מתקיים בעושה, אף אם זה לא רצה להשיג תוצאה כלשהי בהתנהגותו, אך נתיימרה אצלו צפייה ברמת הסתברות גבוהה כי התוצאה אמנם תושג עקב ההתנהגות" (רע"פ 9818/01 ביטון נ' סולטן, פ"ד נט(6) 554, 571-570), ראו ע"פ 6019/09 קילאני נ' מדינת ישראל (20.1.10) וע"פ 5492/11 מורד אלרחמן נ' מדינת ישראל (5.4.12).

במקרים חמורים פחות ניתן לעשות שימוש בעבירות התקיפה בסימן ג' לפרק י' לחוק, בעבירת הפגיעה לפי סעיף 334 לחוק או בעבירה של גרימת חבלה חמורה לפי סעיף 333 לחוק, וכן ניסיון לעבור את העבירות האמורות.

בסעיף 329(ב) לחוק קבוע עונש מינימלי של חמישית מהעונש המרבי הקבוע בסעיף קטן (א) בנסיבות שבהן

בכבישים מרכזיים בישראל – החליטה הממשלה להציע לקבוע כהוראת שעה עונשי מינימום לאותם מקרים חמורים של יידוי אבנים, בגובה חמישית מהעונשים המרביים שנקבעו לאותן עבירות. בית המשפט יוכל לסטות מעונש זה רק מטעמים מיוחדים שיירשמו, כפי שגם קבוע בסעיף 335 לחלק הכללי של חוק העונשין.

יודגש, כי קביעת עונשי מינימום היא חריג יוצא דופן בחקיקת העונשין. עונשי מינימום קבועים במספר קטן של עבירות, ביניהן חלק מעבירות המין בסימן ה' פרק י' לחוק. המודל בדבר הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה שאומץ בשנת 2012, ושהוראותיו קבועות בסימן א' לפרק ה' לחוק, אינו מבוסס על עונשי מינימום, ואכן ההוראות היחידות הקיימות בחוק הקובעות עונשים אלה נחקקו לפני שחוק מודל הבניית הענישה בחוק העונשין.

עם זאת, חריגות התופעה, ייחודיותה וממדיה שהלכו והתרחבו בעת האחרונה, מצדיקות, באופן חריג, את קביעתם של עונשי מינימום במקרה זה כהוראת שעה.

פסקי דין רבים התייחסו לסכנות הכרוכות בתופעת יידוי האבנים. כך למשל, בבש"פ 274/01 סעיד בכר נ' מדינת ישראל (ניתן ביום כ"ו בטבת תשס"א (21 בינואר 2001) ופורסם בנבו) נקבע כי "זריקת חפצים לעבר נתיבי תחבורה יש בה סיכון גדול לחיי המשתמשים בהם, ולשלומם הגופני. יהא הרקע למעשים אלה אשר יהא, יש בהם משום סיכון גדול לשלום הציבור".

בבש"פ 7103/00 פלוני נ' מדינת ישראל (ניתן ביום י"א בתשרי התשס"א (10 באוקטובר 2000) ופורסם בנבו) נאמר כי "אבן הפוגעת בראשו של אדם עלולה להורגו נפש או להפכו נכה לכל חייו, וחלילה לנו כי נתעלם מסיכון זה (...) נזכור כי דוד – אשר לימים היה דוד המלך – לא היה אלא נער רועה צאן, אך עלה בידו להכות בחלוק נחל ולהשתק לעד את גולית הנורא".

כאמור, בעת האחרונה התגברה תופעת זריקת האבנים באופן הגורם לשיבוש החיים התקינים של תושבי ירושלים וסביבותיה וכן של הנוסעים בכבישים מרכזיים בישראל.

חומרה יתרה נודעת לאירועים על רק מאפייניה של העיר ירושלים, בדגש על החיכוך הגבוה והיום יומי בין שכונות ואוכלוסיות יהודיות וערביות; הטופוגרפיה של העיר, המאפשרת בנקל ירי והשלכת אמצעים פוגעניים שונים מנקודות שולטות לעבר רכבים נוסעים, אזרחים וכוחות הביטחון; קיומם של עורקי תחבורה וכלי תחבורה המשמשים את כלל האוכלוסייה, העוברים בסמוך למוקדי

3. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995² (להלן – חוק הביטוח הלאומי) –
(1) בסעיף 325 –

(א) האמור בו יסומן "(א)" ובו המילים "של שלושה חודשים או יותר" – יימחקו;
(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(ב) (1) ילד כהגדרתו בסעיף 238, שהורשע בעבירת ביטחון כהגדרתה
בסעיף 326(ג) או בעבירה לפי סעיף 332 לחוק העונשין שבוצעה
מתוך מניע לאומני או בזיקה לפעילות טרור, ונגזר עליו עונש מאסר,
לא ישולמו להוריו במשך הזמן שהוא במאסר –
(א) גמלה המשולמת בעדו לפי פרק ד';

(ב) תוספת לגמלה המשולמת בעדו לפי סעיפים
132(5), 200(ג)2, 244(ב)2 ו-252(ב), וכן לפי חוק הבטחת
הכנסה וחוק המזונות (הבטחת תשלום), התשל"ב-1972;

(2) במשך תקופת המאסר כאמור בפסקה (1), הילד לא יבוא במניין
הילדים לעניין הסעיפים המנויים בפסקת משנה (1)(ב), לעניין
סעיפים 68 ו-74(ב2), ולעניין חוק הבטחת הכנסה וחוק המזונות
(הבטחת תשלום), התשל"ב-1972";

(2) בסעיף 326(ג), אחרי "בזיקה לפעילות טרור" יבוא "(בסימן זה – עבירת ביטחון)".

4. סעיף 325 לחוק הביטוח הלאומי, כנוסחו בסעיף 3 לחוק זה, יחול לגבי עבירה שנעברה
ביום תחילתו של חוק זה ואילך.

ד ב ר י ה ס ב ר

1. קצבת ילדים;
2. מענק לימודים;
3. תוספת בעבור הילד לגמלת הבטחת הכנסה
או לתשלום לפי חוק המזונות (הבטחת תשלום),
המשולמים להורים לפי חוק הבטחת הכנסה, חוק
המזונות (הבטחת תשלום), או סעיף 68(ג) לחוק
הביטוח הלאומי;
4. תוספת בעבור הילד לקצבת נכות, קצבת שאירים,
קצבת תלויים וקצבת זקנה, המשולמות להוריו.
עוד מוצע לקבוע כי בתקופת המאסר הילד לא יבוא
במניין הילדים לעניין הגמלאות שישללו.

עוד מוצע לקבוע כי הוראות סעיף 325, כנוסחו
בהצעת החוק, יחולו על עבירה שנעברה ביום תחילתו
של חוק זה ואילך.

השפעתה של הצעת החוק על זכויותיהם של ילדים
התיקון המוצע לסעיף 325 יפגע בהכנסתה של
משפחתו של ילד שהורשע בעבירת ביטחון או בעבירה לפי
סעיף 332 לחוק העונשין בגובה הקצבאות או התוספות
לקצבאות שישללו כמפורט בסעיף 3 לעיל ומוכן כי
הפחתה בהכנסה המשפחתית יכולה להשפיע גם על סיפוק
צורכי הילדים במשפחה. עם זאת, יצוין כי ההפחתה תהיה
בתקופת המאסר שבה הילד ממילא מקבל את צורכי הקיום
הבסיסיים בבית הסוהר ואינו גר בביתו.

העבירה מבוצעת כלפי בן משפחה. מהטעמים המפורטים
לעיל לגבי סעיף 332 לחוק, בשל חומרת תופעת ידו
האבנים והיקפה, מוצע לקבוע כהוראת שעה לתקופה של
שלוש שנים כי עונש המינימום הקבוע בסעיף קטן (ב) יחול
גם על עבירה לפי סעיף קטן (א)2(2) האמור. בית המשפט יוכל
לסטות מעונש זה רק מטעמים מיוחדים שירשמו.

סעיפים 325 לחוק הביטוח הלאומי קובע:

3 ו-4 "הנמצא במאסר על פי פסק דין של בית משפט
שדן אותו למאסר של שלושה חודשים או יותר,
לא תשולם לו כל גמלה בעד הזמן שהוא במאסר".

מוצע לתקן הוראה זו ולקבוע כי לא ישולמו לאסיר
גמלאות במהלך תקופת מאסרו, גם אם תקופת המאסר
שנגזרה עליו קצרה משלושה חודשים.

בנוסף, ועל רקע תופעת ידו האבנים בידי ילדים
קטינים ומשום שצורכי הקיום של ילד הנמצא במאסר
מסופקים בבית הסוהר, מוצע להרחיב את סעיף 325 כך
שהגמלאות הבאות לא ישולמו להוריו של ילד שהורשע
בעבירת ביטחון, כהגדרתה בסעיף 326(ג) לחוק הביטוח
הלאומי, או בעבירה לפי סעיף 332 לחוק העונשין
שעניינה ידו אבנים לעבר כלי תחבורה בנסיעה מתוך
מניע לאומני או בזיקה לפעילות טרור, בתקופה שבה הילד
שואה במאסר עקב הרשעה בעבירה כאמור:

² ס"ח התשנ"ה, עמ' 210; התשע"ה, עמ' 220.